Rød japansk løn

Acer palmatum f. atropurpureum

Kort fortalt

- *Acer palmatum f. atropurpureum* – sæbebærfamilien (Sapindaceae).
- Japansk løn er hjemmehørende i Japan og Korea og har været dyrket i Japan i århundreder.
- Løvfældende lille træ med håndformede blade med 5–7 spidse fliger.
- Rødligt løv ved løvspring, ofte grønligere om sommeren og rødt om efteråret – frøplanter varierer fra røde til grønne.
- Ude hele året i sol til halvskygge, skærmet for middagssol og vind; om vinteren beskyttes skålen mod hård frost.
- Vandes helst med regnvand eller andet kalkfattigt vand.
- Frøene lægges i blød og skal have ca. 3 måneder i køleskab; spiringen er uregelmæssig.

Det kan du se frem til

Med frøene af rød japansk løn har du grundlaget for en klassisk, vinterhårdfør bonsai, som du selv former fra den første spire. Frøene skal først have ca. 3 måneder i køleskabet, og spiringen er uregelmæssig – enkelte frø kommer først året efter. Allerede i den første sommer kan du se, om din frøplante får rødt eller grønt løv; begge får en flot høstfarve. De første år lader du planten vokse frit, så stammen bliver kraftig, og derefter begynder formbeskæringen.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Japansk løn (Acer palmatum) er et lille, løvfældende træ fra sæbebærfamilien. Den vokser vildt i skove i Japan og Korea, ofte som underskov i lyse bjergskove, og har været dyrket i Japan i århundreder. Navnet palmatum betyder „håndformet" og hentyder til bladene, der har 5–7 spidse fliger. Formen atropurpureum omfatter de rødbladede planter: Bladene er røde til purpurrøde ved løvspring, bliver ofte mere grønlige eller bronzefarvede hen over sommeren og får om efteråret en kraftig rød til orange farve. Japansk løn er en af de mest klassiske arter til bonsai, fordi den tåler beskæring godt og danner en fin, tæt forgrening. Frøplanter er ikke ens: Selv fra rødbladede moderplanter bliver en del af frøplanterne grønne, og bladenes farve og form kan variere fra plante til plante.

Formering

Frøene skal have en kold periode, før de kan spire. Læg dem i lunkent vand i 24 timer, og bland dem derefter med let fugtigt sand eller kokos-såmuld i en lukket pose. Stil posen i køleskabet ved ca. 2–5 °C i ca. 3 måneder, og kontrollér jævnligt, at blandingen er fugtig, men ikke våd. Så derefter frøene ca. 1 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld, og stil såbakken køligt og lyst. Spiringen er uregelmæssig og kan tage fra få uger til flere måneder – enkelte frø spirer først året efter.

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

Når kimplanterne har fået de første rigtige blade, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Placering og lys

Japansk løn trives i sol til halvskygge. Morgen- og aftensol er fint, men den skarpe middagssol om sommeren kan give brune bladrande – det samme kan stærk, udtørrende vind. Rødbladede planter får den bedste farve, når de står lyst. Kimplanter, der er sået inde, vænnes gradvist til at stå ude og flyttes først ud, når der ikke længere er risiko for nattefrost.

Vanding og næringsstoffer

Japansk løn har fine rødder og tåler hverken at tørre ud eller at stå i vand. Vand grundigt i vækstsæsonen, så dyrkningsmediet holdes jævnt fugtigt; det må gerne tørre let i overfladen mellem vandingerne. Vand med regnvand eller andet kalkfattigt vand. Hårdt vand – fra vandværket eller fra egen boring – giver med tiden gule blade, fordi kalken gør det svært for planten at optage jern. Bladene kan overbruses med rent regnvand i stuetemperatur. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 4. uge; organisk langtidsnæring kan også bruges. Giv ikke for meget næring – det giver lange skud og store blade.

Dyrkningsmedie

Japansk løn trives bedst i et kalkfattigt, luftigt og veldrænet dyrkningsmedie, der holder på fugten uden at blive vådt – fx en blanding med kanuma. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2. år om foråret lige før løvspring, ældre træer hvert 3.–4. år; samtidig beskæres rødderne let.

Beskæring

Lad unge planter vokse frit de første år, så stammen bliver kraftigere. Senere beskæres de nye skud om foråret: Når et skud har dannet 4–5 bladpar, klippes det tilbage til 1–2 bladpar. Det giver en fin forgrening. Større formbeskæring og fjernelse af døde grene gøres om sommeren eller i det tidlige efterår – ikke i sen vinter og tidligt forår, hvor løn bløder kraftigt fra snitsår.

Vinteropbevaring

Rød japansk løn er hårdfør og skal have en kold vinter for at kunne hvile. Lad træet stå ude, også når bladene falder om efteråret – let frost skader ikke. I en skål er rødderne dog langt mere udsatte end i jorden, og når dyrkningsmediet fryser hårdt, kan skålen sprænge. Beskyt derfor skålen i god tid, når der er udsigt til flere døgn med frost eller nattefrost under ca. -5 °C: Grav skålen ned i haven, så kun stamme og krone er over jorden, og dæk jorden med blade – eller stil skålen i tørt sand i en flamingokasse. Du kan også stille træet i et koldt, helst frostfrit udhus eller en garage; når bladene er faldet, behøver det ikke lys. Kimplanter i deres første vinter skal altid stå frostfrit, fx i et uopvarmet rum ved 0–5 °C. Vand sparsomt, så dyrkningsmediet ikke tørrer helt ud, og giv ingen næring. Når knopperne begynder at svulme om foråret, skal træet igen stå lyst, og de nye skud beskyttes mod sen nattefrost.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, skal det have et kalkfattigt dyrkningsmedie, fx med kanuma. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.